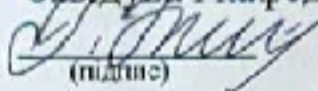

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

Навчально-науковий інститут денної освіти
Кафедра товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(підпис) Г. О. Бірґа
(ініціали, прізвище)

«25» 08 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Товарна номенклатура ЗЕД»

освітня програма «Митна справа в міжнародній торгівлі»

спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

галузь знань 07 Управління та адміністрування

ступінь вищої освіти бакалавр

Робоча програма навчальної дисципліни «Товарна номенклатура ЗЕД» схвалена та рекомендована до використання в освітньому процесі на засіданні кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи

Протокол від «25» 08 2023 року № 1

Полтава 2023

Укладач: Кириченко О. В., доцент кафедри товарознавства, біотехнології,
експертизи та митної справи, к.т.н.

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми «Митна справа в міжнародній торгівлі»
спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
ступеня бакалавра

_____ А. С. Ткаченко
(підпис) (ініціали, прізвище)

« 25 » _____ 2023 року

ЗМІСТ

Розділ 1. Опис навчальної дисципліни.....	4
Розділ 2. Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання.....	4
Розділ 3. Програма навчальної дисципліни.....	5
Розділ 4. Тематичний план навчальної дисципліни.....	7
Розділ 5. Система оцінювання знань студентів.....	11
Розділ 6. Інформаційні джерела.....	12
Розділ 7. Програмне забезпечення навчальної дисципліни.....	13

Розділ 1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1 – Опис навчальної дисципліни «Товарна номенклатура ЗЕД»

Місце у структурно-логічній схемі підготовки	<i>Пререквізити:</i> «Ринок і ресурси товарів», «Технічне регулювання» <i>Постреквізити:</i> «Експорт товарів», «Біржова діяльність», «Управління якістю та безпечністю товарів»	
Мова викладання	українська	
Статус дисципліни – обов'язкова		
Курс/семестр вивчення	3 курс / 5 семестр	
Кількість кредитів ЄКТС/ кількість модулів	4 кредити / 2 модулі	
Денна форма навчання:		
Кількість годин: – загальна кількість: 1 семестр 120, 2 семестр -		
- лекції: 16		
- практичні (семінарські, лабораторні) заняття: 32		
- самостійна робота: 72		
- вид підсумкового контролю (ПМК, екзамен): екзамен		

Розділ 2. Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни «Товарна номенклатура ЗЕД» – формування у студентів цілісної системи компетентностей, що стосуються теоретичних і практичних аспектів класифікації й кодування товарів згідно з УКТЗЕД.

Завдання:

- а) розкриття поняття товарної номенклатури;
- б) визначення ролі товарної номенклатури у митно-тарифному й нетарифному регулюванні зовнішньоекономічної діяльності;
- в) з'ясування місця УКТЗЕД як нормативно-правового акта у організації митного контролю, при нарахуванні митних платежів, веденні статистики зовнішньої торгівлі;
- г) вивчення принципів побудови УКТЗЕД;
- д) з'ясування теоретичних та практичних аспектів класифікації й кодування товарів;
- е) отримання практичних навичок правильного визначення коду товару відповідно до УКТЗЕД.

Таблиця 2 – Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач (загальні, спеціальні)	Програмні результати навчання
К02 (ЗК02). Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях. К09 (ЗК09). Прагнення до збереження навколишнього середовища. К13 (СК01). Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності. К14 (СК02). Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.	ПР08. Застосовувати одержані знання й уміння для ініціювання та реалізації заходів у сфері збереження навколишнього природного середовища і здійснення безпечної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур. ПР15. Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач (загальні, спеціальні)	Програмні результати навчання
К15 (СК03). Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин. К25 (СК 14). Здатність використовувати сучасні технічні засоби, інформаційно-комунікаційні технології, прикладне програмне забезпечення галузей митної справи у професійній діяльності.	

Розділ 3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Загальні відомості про класифікацію товарів

Тема 1 Місце товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності у системі класифікації товарів та послуг

Системи розподілення об'єктів, процесів та явищ. Загальні поняття про класифікацію та групування товарів. Методи класифікації, їх переваги та недоліки. Категорії та види класифікаторів. Єдина система класифікації в Україні. Державний класифікатор продукції та послуг (ДКПП). Структура. Основні етапи розробки, ведення та застосування державних класифікаторів. Правові акти, що використовуються під час розробки державних класифікаторів. Шляхи гармонізації міжнародних і державних класифікаторів.

Поняття та види номенклатур. Сутність товарної номенклатури, класифікації та кодування товарів. Зв'язок ТНЗЕД з іншими видами класифікацій продукції.

Тема 2 Товарні номенклатури у практиці міжнародної торгівлі

Історія розвитку та становлення товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності. Перші товарні номенклатури: історія розробки товарних класифікацій міжнародної торгівлі. Єдина товарна номенклатура зовнішньої торгівлі країн-членів Ради Економічної Взаємодопомоги. Стандартна міжнародна торгова класифікація ООН. Номенклатура Ради митного співробітництва. Комбінована номенклатура Європейського Союзу (далі по тексту – КН ЄС).

Міжнародна конвенція про Гармонізовану систему опису та кодування товарів (далі по тексту – ГС): історія і мета створення. Сфера застосування ГС у міжнародній практиці. Комітет по ГС: функції, врегулювання спорів, процедура внесення поправок. Основні структурні елементи ГС та рівні деталізації. Поняття та структура ТНЗЕД країн СНД. ГС, як основа УКТЗЕД.

Тема 3 Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності: призначення і сфера застосування

ТНЗЕД як елемент системи митного регулювання. УКТЗЕД – інструмент митно-тарифних та нетарифних заходів регулювання зовнішньоекономічної діяльності і ведення митної статистики зовнішньоекономічної діяльності України.

Сфера застосування УКТЗЕД під час декларування товарів. Роль УКТЗЕД в уніфікації та спрощенні митних технологій.

Тема 4 Структура Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності

Основні принципи побудови УКТЗЕД. Система класифікації УКТЗЕД: характеристика рівнів класифікації (розділи, групи, товарні позиції, субпозиції, підпозиції) та їх формування в УКТЗЕД.

Призначення, побудова і характеристика десятизначного коду товару за УКТЗЕД. Частина, приладдя (пристрої) та «кошикові» товарні позиції в Українській класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності.

Тема 5 Основні підходи до класифікації товарів

Основні класифікаційні ознаки, що використовуються під час класифікації товарів за УКТЗЕД (матеріал виготовлення, функціональне призначення товарів, хімічний склад, ступінь обробки товару, комплектність та інше).

Примітки до розділів, груп, субпозицій і додаткові примітки. Призначення приміток для класифікації товарів за УКТЗЕД і порядок їх використання. Характеристика приміток, у яких визначена номенклатура товарів, що класифікуються. Значення системи пунктуації в УКТЗЕД.

Основні правила інтерпретації УКТЗЕД: мета створення та призначення. Основне правило інтерпретації 1 УКТЗЕД. Основне правило інтерпретації 2 (2а, 2б). Класифікація некомплектних чи незавершених виробів. Класифікація товарів, що постачаються у розібраному або не зібраному вигляді. Основне правило інтерпретації 3 (3а, 3б, 3в). Особливості класифікації сумішей, товарів, виготовлених із різних матеріалів та компонентів; наборів, призначених для роздрібного продажу. Основне правило інтерпретації 4. Основне правило інтерпретації 5 (5а, 5б). Класифікація тари і пакувальних матеріалів, що постачаються разом із товаром. Основне правило інтерпретації 6. Алгоритм визначення коду товару.

Модуль 2. Особливості класифікації товарів

Тема 6 Порядок ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності

Функції митних органів по веденню УКТЗЕД. Відстеження змін та доповнень до міжнародної основи УКТЗЕД, пояснень та інших рішень по тлумаченню цієї основи, що приймаються Всесвітньою митною організацією. Деталізація УКТЗЕД на національному рівні та введення додаткових одиниць виміру. Розроблення пояснень та рекомендацій з метою забезпечення однакового тлумачення і застосування УКТЗЕД. Прийняття рішень щодо класифікації та кодування товарів в УКТЗЕД. Поширення інформації про застосування УКТЗЕД. Ведення та зберігання еталонного примірника УКТЗЕД (у паперовому та електронному вигляді). Організація роботи з видання і поширення УКТЗЕД та пояснень до УКТЗЕД. Здійснення інших функцій, необхідних для ведення УКТЗЕД.

Тема 7 Взаємодія декларантів та органів доходів і зборів у процесі класифікації товарів для митних цілей

Кодування за УКТЗЕД як складова декларування зовнішньоекономічних товарів та транспортних засобів. Процедура прийняття митними органами попередніх рішень про класифікацію та кодування товарів згідно з УКТЗЕД. Декларування товарів та подання митної декларації (МД) для митного контролю та митного оформлення. Контроль митних органів за правильністю класифікації та кодування товарів згідно УКТЗЕД при застосуванні заходів тарифного та нетарифного регулювання. Розгляд митними органами спірних питань класифікації та кодування товарів, що виникають у процесі митного оформлення, прийняття відповідних класифікаційних рішень.

Взаємодія митних органів з підрозділами, установами, управліннями, відділами з експертиз та досліджень департаменту податкових та митних експертиз.

Порядок прийняття рішення про класифікацію комплектного об'єкта згідно з УКТЗЕД.

Тема 8 Особливості класифікації товарів згідно УКТЗЕД

Класифікація в УКТЗЕД живих тварин, товарів тваринного і рослинного походження, жирів та олій тваринного і рослинного походження, готових харчових продуктів.

Класифікація в УКТЗЕД мінеральних продуктів, продукції хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості, полімерних матеріалів, пластмас, каучука, гуми та виробів з них.

Класифікація в УКТЗЕД шкур необроблених, шкір вичинених, натурального та штучного хутра і виробів з них, шорно-сідельних виробів, дорожніх речей, сумок та аналогічних товарів, деревини, паперу, картону та продуктів їх переробки.

Класифікація в УКТЗЕД текстильних матеріалів та текстильних виробів, взуття, головних уборів.

Класифікація в УКТЗЕД виробів з каменю, гіпсу, цементу, азбесту, слюди або аналогічних матеріалів; керамічних виробів; скла та виробів із скла дорогоцінного та напівдорогоцінного каміння, дорогоцінних металів та виробів з них.

Класифікація в УКТЗЕД чорних і кольорових металів та виробів з них.

Класифікація в УКТЗЕД машин та механізмів; електротехнічного обладнання; звукозаписувальної та звуковідтворювальної апаратури.

Класифікація в УКТЗЕД засобів наземного транспорту, літальних апаратів, плавучих засобів і пов'язаних з транспортом пристроїв та обладнання.

Класифікація в УКТЗЕД приладів та апаратів оптичних фотографічних, кінематографічних, контрольних вимірювальних, медичних; годинників всіх видів та їх частин, музичних інструментів.

Класифікація в УКТЗЕД зброї, боєприпасів; їх частин та приладдя, творів мистецтва, предметів колекціонування та антикваріату, інших промислових товарів.

Тема 9 Удосконалення та оптимізація класифікаційної роботи

Накопичення, узагальнення й аналіз даних з питань класифікації та кодування товарів. Формування митними органами переліку товарів «групи ризику» та розроблення заходів для посилення контролю при митному оформленні таких товарів. Ведення реєстру попередніх рішень щодо класифікації та кодування товару в УКТЗЕД. Порівнянність даних на міждержавному рівні та шляхи усунення розбіжностей. Основні проблеми застосування і способи вдосконалення товарної номенклатури.

Розділ 4 Тематичний план навчальної дисципліни

Таблиця 4 – Тематичний план навчальної дисципліни «Товарна номенклатура ЗЕД» для студентів денної форми навчання

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарського, практичного або лабораторного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
Модуль 1. Загальні відомості про класифікацію товарів					
Тема 1. Місце товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності в системі класифікації товарів та послуг. 1. Загальні поняття про класифікацію. 2. Види класифікацій та класифікаторів. 3. Загальні принципи, ознаки, правила та методи класифікації. 4. Методи кодування об'єктів.	2		-	Підготувати доповіді на теми «Категорії та види класифікаторів», «Основні етапи розробки, ведення та застосування державних класифікаторів».	8
Тема 2. Товарні номенклатури у практиці міжнародної торгівлі. 1. Основні системи класифікації товарів (номенклатур) у міжнародній торгівлі. 2. Етапи розвитку товарних номенклатур. 3. Значення та переваги товарних номенклатур	2		-	Підготувати доповіді на тему «Історія розвитку та становлення товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності».	8

для міжнародної торгівлі.					
Тема 3. Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності: призначення і сфера застосування.	-		-	Підготувати доповіді на тему «Роль УКТЗЕД в уніфікації та спрощенні митних технологій».	8
Тема 4. Структура Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності. 1. Структура УКТЗЕД. 2. Характеристика рівнів класифікації (розділи, групи, товарні позиції, субпозиції, підпозиції) та їх формування в УКТЗЕД. 3. Призначення, побудова і характеристика десятизначного коду товару за УКТЗЕД. 4. Система пунктуації УКТЗЕД.	2	Структура УКТЗЕД. Визначення рівнів класифікаційної структури УКТЗЕД 1. Поясніть структуру коду товарної номенклатури Митного тарифу України. 2. Проаналізуйте коди товарів, запропоновані викладачем за структурою.	2	Підготувати приклади класифікації частин, приладдя (пристрої) в Українській класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності.	8
Тема 5. Основні підходи до класифікації товарів. 1. Мета створення основних правил інтерпретації та їх призначення. 2. Характеристика основних правил інтерпретації і практичні аспекти їх застосування. 3. Особливості класифікації частин і приналежностей товарів.	2	Основні підходи до класифікації товарів (правила 1, 2, 3) 1. З'ясуйте порядок класифікації. 2. Наведіть приклади використання приміток з метою розширення обсягу певних товарних позицій. 3. Наведіть приклади використання приміток з метою звуження обсягу певних товарних позицій. Основні підходи до класифікації товарів (правила 4, 5, 6) 1. Вирішення ситуаційних завдань.	2 2	Підготувати доповіді на тему «Класифікація тари і пакувальних матеріалів, що постачаються разом із товаром».	8
Модуль 2. Особливості класифікації товарів					
Тема 6. Порядок ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності. 1. Функції митних органів по веденню	2		-	Підготувати повідомлення про можливості поширення інформації про застосування УКТЗЕД.	8

<p>ефірів ортофталевої кислоти згідно з УКТЗЕД.</p> <p>2. Особливості класифікації вітаміннів та вітамінно-мінеральних препаратів згідно УКТЗЕД.</p> <p>3. Особливості класифікації товарів у групах 32-39 УКТЗЕД.</p>	<p>промисловості</p> <p>1. Вирішення ситуаційних завдань.</p> <p>Класифікація згідно з УКТЗЕД шкур необроблених, шкіри вичиненої, натурального та штучного хутра та виробів з них; шорно-сідельних виробів та упряжі; дорожніх речей, сумок та аналогічних товарів</p>	2		
	<p>1. Вирішення ситуаційних завдань.</p> <p>Класифікація згідно з УКТЗЕД деревини і виробів з деревини; деревного вугілля; пробки та виробів з неї; виробів із соломи, альфи та інших матеріалів для плетіння; маси з деревини або з інших волокнистих целюлозних матеріалів; паперу або картону та виробів з них</p>	2		
	<p>1. Вирішення ситуаційних завдань.</p> <p>Класифікація згідно з УКТЗЕД текстильних матеріалів та текстильних виробів</p>	2		
	<p>1. Вирішення ситуаційних завдань.</p> <p>Класифікація згідно з УКТЗЕД взуття, головних уборів, парасольок від дощу та сонця, палиць, стеків, батогів та їх частин; пір'я обробленого і виробів з нього; штучних квітів</p>	2		
	<p>1. Вирішення ситуаційних завдань.</p> <p>Класифікація згідно з УКТЗЕД виробів з каменю, гіпсу, цементу, азбесту, слюди або аналогічних матеріалів; керамічних виробів; скла та виробів із скла; дорогоцінного та напівдорогоцінного каміння, дорогоцінних металів та виробів з них,</p>	2		

		чорних і кольорових металів та виробів з них 1. Вирішення ситуаційних завдань. Класифікація згідно з УКТЗЕД недорогоцінних металів та виробів з них 1. Вирішення ситуаційних завдань. Класифікація згідно з УКТЗЕД електричних машин та обладнання, апаратури для запису або відтворення звуку; телевізійної апаратури для запису та відтворення зображення й звуку 1. Вирішення ситуаційних завдань. Класифікація згідно з УКТЗЕД засобів наземного транспорту, літальних апаратів, плавучих засобів і пов'язаних з транспортом пристроїв та обладнання 1. Вирішення ситуаційних завдань. Класифікація згідно з УКТЗЕД різних промислових товарів 1. Вирішення ситуаційних завдань.	2		
			2		
			2		
			2		
Тема 9. Удосконалення та оптимізація класифікаційної роботи	-		-	Підготувати доповідь на тему «Ведення реєстру попередніх рішень щодо класифікації та кодування товару в УКТЗЕД».	8

Розділ 5. Система оцінювання знань студентів

Таблиця 5 – Розподіл балів за результатами вивчення навчальної дисципліни

Види робіт	Максимальна кількість балів
Модуль 1 (теми 1-5): обговорення матеріалу занять (3 бали); виконання навчальних завдань (5 балів); завдання самостійної роботи (5 балів); тестування (5 балів); поточна модульна робота (4 бали)	22
Модуль 2 (теми 6-9): обговорення матеріалу занять (13 балів); виконання навчальних завдань (13 балів); завдання самостійної роботи (4 бали); тестування (4 бали); поточна модульна робота (4 бали)	38
Екзамен	40
Разом	100

Таблиця 5.2 – Система нарахування додаткових балів за видами робіт з вивчення навчальної дисципліни

Форма роботи	Вид роботи	Бали
1. Навчальна	1. Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань підвищеної складності.	10
2. Науково-дослідна	1. Участь у наукових гуртках	10
	2. Участь у наукових студентських конференціях: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	20

За додаткові види навчальних робіт здобувач вищої освіти може отримати не більше 30 балів.

Таблиця 6 – Шкала оцінювання знань здобувачів вищої освіти за результатами вивчення навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	Відмінно
82–89	B	Дуже добре
74–81	C	Добре
64–73	D	Задовільно
60–63	E	Задовільно достатньо
35–59	FX	Незадовільно з можливістю проведення повторного підсумкового контролю
0–34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни та проведенням підсумкового контролю

Розділ 6. Інформаційні джерела

Основні

1. Гребельник О. П. Митна справа: підручник. 4-те вид., оновл. та доповн. К. : Центр учб. л-ри, 2014. 472 с.
2. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності: підручник. 5-те вид., перероб. та допов. ; Університет ДФС України. Ірпінь. 2019. 410 с.
3. Кириченко О. В. Товарна номенклатура ЗЕД [Електронний ресурс] : навчальні завдання та методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи здобувачів вищої освіти спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. Полтава: ПУЕТ, 2020. 24 с. URL: http://elib.puet.edu.ua/action.php?kt_path_info=ktcore.SecViewPlugin.actions.document&fDocumentId=817162.
4. Митна справа: Навчальний посібник / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник, О. Ю. Григор'єв, А. О. Босак, К. О. Дорошкевич, А. В. Тодошук, М. Г. Бортнікова, Р. Б. Рогальський. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. 232 с.
5. Митна справа: підручник / Н. В. Мережко, П. В. Пашко, О. В. Рождественський; за ред. П. В. Пашка. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 572 с.
6. Митний кодекс України: Кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.
7. Назаренко В. О., Калашник О. В., Браїлко А. С. Товарна номенклатура ЗЕД: дист. курс з навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. Полтава: ПУЕТ, 2020. URL: <http://www2.el.puet.edu.ua/st/course/view.php?id=1647>.

8. Про впровадження Методичних рекомендацій щодо класифікації окремих товарів згідно з вимогами УКТ ЗЕД: Лист ДМСУ від 01.07.2021 р. № 08-1.4/15-04-01/7/6480. URL: <https://customs.gov.ua/documents/pro-vprovadzhennia-metodichnikh-rekomendatsii-shchodo-klasifikatsiyi-okremikh-tovariv-zgidno-z-vimogami-ukt-zed-253>.

9. Про затвердження Пояснень до Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності: Наказ ДМСУ від 14.07.2020 р. № 256. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0256913-20#Text>.

10. Про Митний тариф України: Закон України від 19.10.2022 р. № 2697-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-20#Text>.

11. EU – Customs Regulations. URL: <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/eu-customs-regulations>.

12. WCO Harmonized System (HS) – World Customs Organization. URL: <https://www.wcoomd.org/en/topics/nomenclature/overview/what-is-the-harmonized-system.aspx>.

Додаткові

13. Бугайчук В.В., Кириченко О. В. Класифікація та документальне забезпечення експертних досліджень сигарет електронних. *Актуальні питання розвитку економіки, харчових технологій та товарознавства*: матеріали XLII Міжнародної наукової студентської конференції за підсумками науково-дослідних робіт студентів за 2018 рік (м. Полтава, 26-27 березня 2019 р.). Полтава, 2019. С 190-192.

14. Кириченко О. В., Олійник Ю. С. Класифікація тканин зі штучних волокон для митних цілей. *Якість та безпечність продукції у внутрішній і зовнішній торгівлі й торговельне підприємництво: сучасні вектори розвитку і перспективи*: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (заочна форма) (15 лютого 2022 року). Полтава : ПДАУ, 2022. С. 115–117. <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/11900>

15. Про затвердження Порядку роботи митних органів при вирішенні питань класифікації товарів, що переміщуються через митний кордон України: Наказ Міністерства Фінансів України від 30.05.2012 р. № 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1085-12#Text>.

16. Про приєднання України до Міжнародної конвенції про Гармонізовану систему опису та кодування товарів: Указ Президента України від 17.05.2002 р. № 466/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466/2002#Text>.

Розділ 7. Програмне забезпечення навчальної дисципліни

1. Загальне програмне забезпечення, до якого входить пакет програмних продуктів Microsoft Office.

2. Пакет програмного забезпечення MD Office, до якого входять програмні продукти MD Info, MD Explorer, MD Declaration.

3. Дистанційний курс у системі дистанційного навчання ПУЕТ.